

Samenhang op Scherp draait op volle toeren.

2006ZCW73A

Achtergrond

Om de aansluiting tussen het lokale jeugdbeleid en de provinciale jeugdzorg te verbeteren, hebben de provincie Utrecht en de utrechtse gemeenten mei/juni 2005 *bestuurlijke akkoorden* gesloten. In de uitvoeringsprogramma's bij elk akkoord zijn per gemeente zo'n 70 tot 80 acties benoemd voor gemeente of provincie. Met het uitvoeren van deze acties zorgen we ervoor dat jeugdigen en hun ouders, die geconfronteerd worden met opvoed- en/of opgroei problemen, de benodigde informatie kunnen verwerven, worden gesignaleerd, adequaat worden beoordeeld en toegeleid naar een passende aanbod van hulpverlening. Met het stimuleringsprogramma Samenhang op Scherp ondersteunt de provincie de gemeenten bij het uitvoeren van de vele afspraken.

Ter voorbereiding op de akkoorden heeft in 2004/5 in alle gemeenten een uniforme en nauwkeurige inventarisatie plaatsgevonden van verbeterpunten in de zorgketen¹ van signalering tot nazorg. De gegevens uit deze inventarisatie zijn gebruikt voor het opstellen van de uitvoeringsprogramma's bij de bestuurlijke akkoorden. In juni 2006 heeft een voortgangsmeting in alle gemeenten plaatsgevonden². De gegevens uit de eerste inventarisatie en de voortgangsmeting vormen de basis voor de monitor SOS. Zo stellen we vast welke vooruitgang is geboekt bij het inrichten van de (lokale) zorgketens in de provincie Utrecht in het eerste jaar van uitvoering van SOS, tussen september 2005 en juni 2006.

Belangrijkste bevindingen

Uit de monitor SOS komt het beeld naar voren dat gemeenten en provincie de uitvoering van de afspraken direct na het sluiten van de akkoorden actief ter hand hebben genomen. In het eerste jaar van uitvoering is er veel vooruitgang geboekt bij de opbouw en versterking van de lokale keten; er verrijzen loketten voor informatie en advies, signalerings- en beoordelingsnetwerken zijn in opbouw of worden versterkt, er ontstaat lokaal aanbod pedagogische hulp, zorgcoördinatie komt in vele gemeenten van de grond en ook zien we de eerste initiatieven om de terugleiding uit de jeugdzorg naar het lokale veld te verbeteren. Kortom: Samenhang op Scherp draait op volle toeren.

Leeswijzer

De belangrijkste opbrengsten van het eerste uitvoeringsjaar van het programma Samenhang op Scherp worden beschreven per doelstelling. Het programma SOS kent 4 centrale doelstellingen:

- Realiseer een tijdige en adequate signalering
- Realiseer een adequate beoordeling en toeleiding
- Realiseer een passende en effectief aanbod
- Realiseer een passende terugleiding uit jeugdzorg naar het lokale veld

We sluiten deze korte impressie af met enkele concluderende opmerkingen

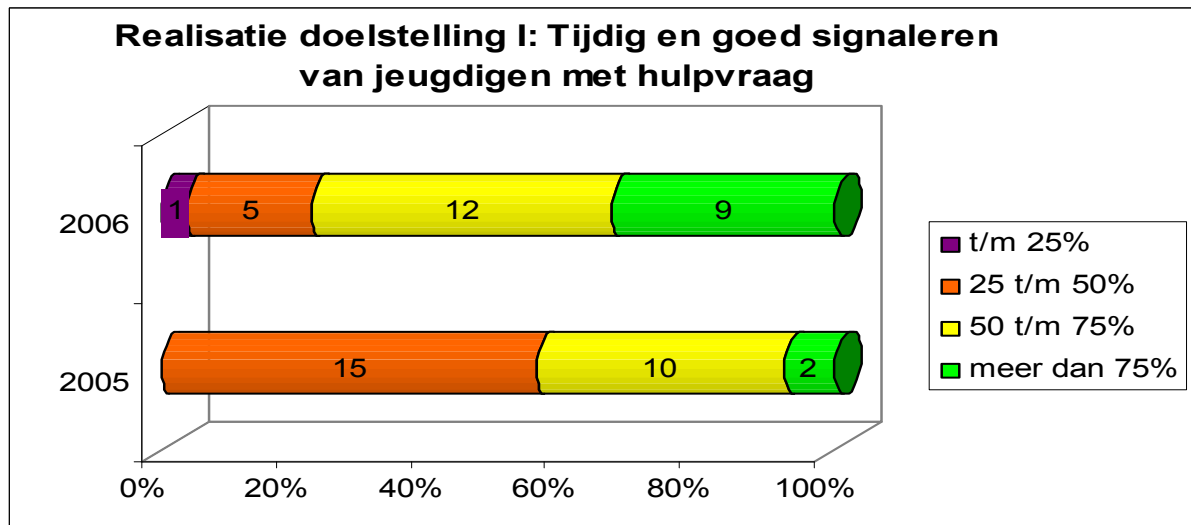
¹ Voor weergave keten zie bijlage 1

² Voor indruk voortgangsmeting zie bijlage 2

Signalering

We zijn er op uit om een tijdige signalering van jeugdigen met problemen te waarborgen. Daarvoor zijn per gemeente zo'n 15-20 afspraken gemaakt, bijvoorbeeld over het verlenen van de opdracht aan lokale organisaties om te signaleren, het financieel faciliteren van instellingen, de inzet van bureau jeugdzorg om de kwaliteit van de signalering bij professionals te verbeteren. Over alle gemeenten bezien zijn inmiddels bijna 66% van alle benodigde acties uitgevoerd. Dat is een flinke sprong voorwaarts ten opzichte van 2005 toen nog minder dan de helft van de acties in uitvoering was. Waren er in 2005 nog maar 2 gemeenten die meer dan 75% van alle acties hadden uitgevoerd om een goede signalering te waarborgen, halverwege 2006 is dat aantal verviervoudigd (zie figuur 1). Tussen de gemeenten onderling zijn er nog wel stevige verschillen in de geboekte voortgang (zie bijlage 3).

Figuur 1. Aantal gemeenten naar aandeel gerealiseerde afspraken ten behoeve van tijdige signalering

Het beeld van vooruitgang zien we terug bij nadere beschouwing van de afzonderlijke afspraken om de signalering te verbeteren (bijlage 4). In de meeste gemeenten zijn inmiddels scholen, kinderdagverblijven, jeugdwerk, politie en consultatiebureaus benaderd om deel te nemen aan (signalerings)netwerken en zijn hierover financiële afspraken gemaakt. In de helft van de gemeenten zijn deze afspraken inmiddels ook vastgelegd in meerjarig gemeentebestuur. Dit alles om te zorgen dat er continuïteit is en de signalering niet op toeval of individuele initiatieven berust. Door de betrokkenheid van de vele instellingen is frequent contact met jeugdigen gewaarborgd.

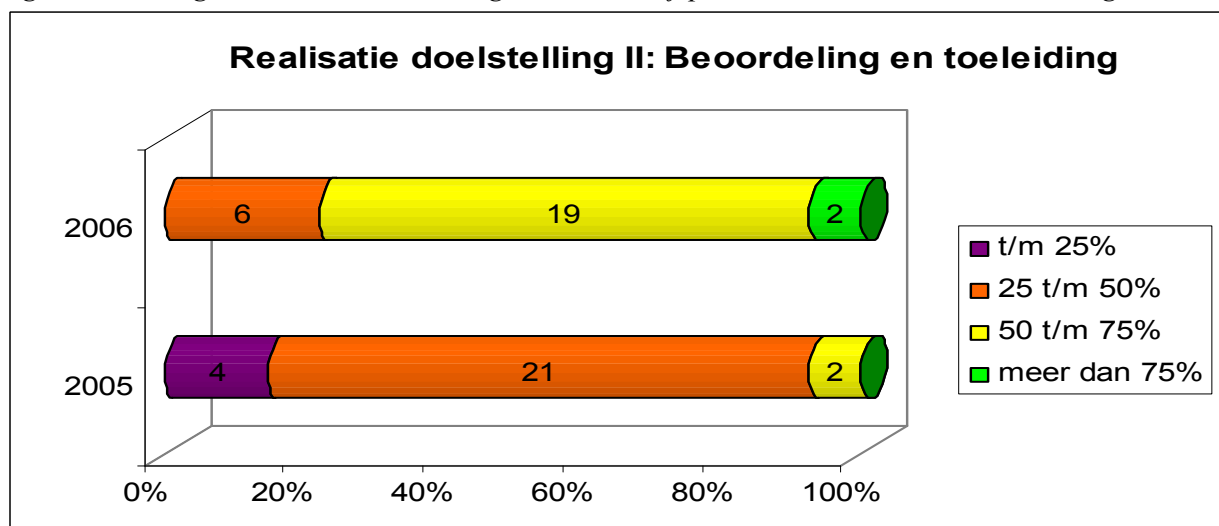
Ook de deskundigheid van de professionals is verbeterd. Gaf in 2005 nog 85% van de gemeenten aan dat de deskundigheid van de signaleerders een impuls kon gebruiken. In 2006 geldt dit voor minder dan 45% van de gemeenten. Met inzet van bureau jeugdzorg hebben veel gemeenten vooruitgang geboekt. In steeds meer gemeenten wordt een sociale kaart ontwikkeld. Door deze zaken en omdat gemeenten instellingen steeds beter informeren, is er duidelijk vooruitgang geboekt op een tijdige en adequate signalering. Op het punt van de informatievoorziening voor ouders en jeugdigen is echter wel extra inspanning gewenst. Met het verdwijnen van de landelijke opvoedtelefoon en regionale juridische ondersteuning staan gemeenten voor de opgave in deze voorziening zelf te voorzien.

Beoordeling en toeleiding

Een tweede streven van SOS is een adequate beoordeling van jeugdigen in het lokale veld en een adequate toeleiding naar passende hulp. De beoordeling in het lokale veld vormt de sleutelpositie in de keten. Daarom zijn er per gemeente zo'n 20-25 afspraken gemaakt, bijvoorbeeld over de organisaties die verantwoordelijk worden gesteld voor een goede beoordeling, over financiële facilitering van die instellingen, over de inzet van bureau jeugdzorg in lokale beoordelingsnetwerken en bij het bevorderen van de deskundigheid van professionals, over de overdracht van cliënten en dossiers tussen gemeentelijke en provinciale instellingen en netwerken en zo meer.

De opbouw van *beoordelingsnetwerken* en de *toeleiding naar de juiste hulp* zijn in de Utrechtse gemeenten in volle gang. In 2005 was over alle gemeenten bezien een derde van de benodigde acties deels of helemaal uitgevoerd. Gemeenten zijn volop bezig geweest om de beoordelingsstructuur vorm te geven, vast te leggen en te concretiseren. In juni 2006 is meer dan 60% van de benodigde acties uitgevoerd. Waren er in 2005 slechts 2 van de 28 gemeenten die meer dan 50% van de benodigde acties hadden uitgevoerd. In juni 2006 is het aantal gemeenten waar meer dan 50 % van de inspanningen is geleverd gestegen naar 21 van de 28 (zie figuur 2). Ook hier zien we uiteraard nog wel verschillen tussen gemeenten in de voortgang die in het afgelopen jaar is geboekt (bijlage 5)

Figuur 2 Aantal gemeenten naar aandeel gerealiseerde afspraken ten behoeve van beoordeling

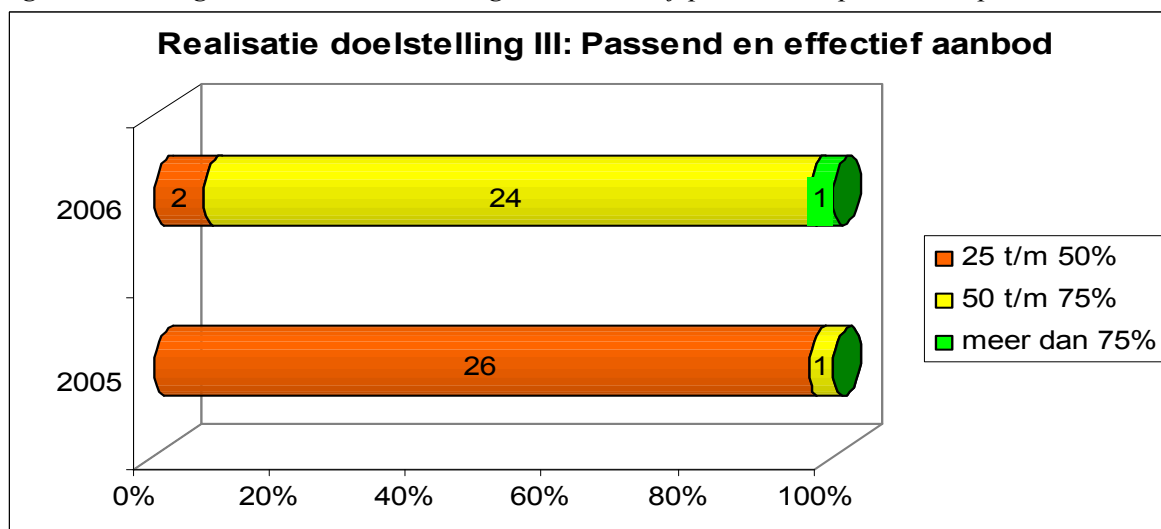
Het beeld van vooruitgang zien we ook terug als we inzoomen op enkele afzonderlijke afspraken om de beoordeling/toeleiding te verbeteren (bijlage 6). De meeste gemeenten hebben in het afgelopen jaar met organisaties als de ouder-Kindzorg, het algemeen maatschappelijk werk, jeugdgezondheidszorg structurele afspraken gemaakt over hun taak bij het beoordelen van opvoed- en opgroei problemen en hen daarvoor financieel gefaciliteerd. In 2005 gold dat voor 18 % van de gemeenten. In juni 2006 heeft 62% van de gemeenten dit geregeld. Bijna de helft van alle gemeenten heeft dit ook al vastgelegd in hun beleidsplannen voor de komende jaren. De continuïteit van de beoordeling is in steeds meer gemeenten gewaarborgd. Ook de deskundigheid van de professionals is in het afgelopen jaar sterk verbeterd. Gaf in 2005 nog 75% van de gemeenten aan dat de deskundigheid van de beoordelende instellingen een impuls kon gebruiken. In juni 2006 geldt dit voor minder dan 30% van de gemeenten. In 2005 heeft slechts een enkele gemeente afspraken met bureau jeugdzorg over uniformering van de screening van jeugdigen en over de deskundigheidsbevordering van de professionals in de gemeentelijke instellingen. In juni 2006 heeft bijna de helft van de gemeenten hierover afspraken gemaakt met bureau jeugdzorg.

Niet alle gemaakte afspraken zijn al in 2005 omgezet naar daden. Reeds in 2005 is het zo dat in de helft van de gemeenten de instellingen die deelnemen in beoordelingsnetwerken hiervoor voldoende capaciteit hebben. De gemeenten die hierop in 2005 achterbleven zijn in de loop van 2006 nog niet bijgetrokken. Ook in de overdracht van informatie over cliënten tussen instellingen is minder vooruitgang geboekt. Voor veel gemeenten blijft het bereiken van ongemotiveerde jeugd een lastige opgave. In vergelijking met 2005 weten instellingen in de loop van 2006 elkaar wel veel beter te vinden; in 2005 wisten slechts weinig beoordelaars naar welk lokaal of jeugdzorgaanbod zij jeugdigen konden doorverwijzen. In juni 2006 is dat bij instellingen in bijna de helft van de gemeenten bekend. In bijna de helft van de gemeenten monitoren de instellingen na beoordeling de jeugdige en worden afspraken gemaakt over de coördinatie van de zorg.

Passend en effectief hulpaanbod

Voor jeugdigen met opvoed- en opgroei problemen moet een passend aanbod van hulpverlening beschikbaar zijn, zo snel mogelijk na beoordeling van de problematiek. Dat betreft zowel het lokale aanbod van hulpverlening als eventuele jeugdzorg. Gemeenten en provincie hebben daarover met elkaar zo'n 15-20 afspraken gemaakt. Die afspraken hebben betrekking op het gemeentelijk en op het provinciale domein, maar ook op de samenwerking tussen beide. In 2005 was, beschouwd over alle utrechtse gemeenten, nog slechts 35% van de benodigde acties ondernomen. In juni 2006 zien we dat ook op dit punt meer dan 60% van de afgesproken inspanningen inmiddels is geleverd (zie ook figuur 3). Ook hier zien we verschillen tussen gemeenten in de voortgang in het afgelopen jaar (bijlage 7)

Figuur 3 Aantal gemeenten naar aandeel gerealiseerde afspraken voor passend hulpaanbod

Dat beeld wordt bevestigd ook wanneer we in meer detail naar de afzonderlijke afspraken kijken (bijlage 8). Na beoordeling van het probleem is het belangrijk de juiste hulp zo snel mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis te bieden. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van lokale licht pedagogische hulp. Voorbeelden van een dergelijk hulpaanbod zijn divers, te denken valt aan pedagogische spreekuren, opvoedcursussen, (school)maatschappelijk werk, video home training, coachingsprojecten. Ten opzichte van de situatie in 2005 (10%) zien we dat vrijwel alle gemeenten hun instellingen financieel faciliteren om in de behoefte aan licht pedagogische hulp te voorzien. In 2005 werden volgens afspraak 370 trajecten extra in het lokale veld gerealiseerd. In 2006 wordt een totaal van 770 trajecten extra aangeboden.

Gemeenten hebben veel beter zicht gekregen op de vraag naar pedagogische hulp. In 2005 gaven slechts 3 van toen nog 32 gemeenten aan dit zicht te hebben, in juni 2006 zijn dat er inmiddels 13. Dat neemt niet weg dat bij een groot aantal gemeenten de exacte omvang van de vraag niet helder is. Door een provinciale inventarisatie hebben de meeste gemeenten nu wel zicht op het bestaande lokale aanbod. We zien dan ook dat in vergelijking met 2005 (10%) in 2006 een steeds groter deel van de gemeenten (40%) haar instellingen aanzet om nieuw aanbod te ontwikkelen passend bij de vraag.

De provincie heeft zich in 2005 en 2006 ingespannen om voldoende aanbod te creëren respectievelijk aanbod te realiseren ter overbrugging van de wachttijd in de jeugdzorg. Enerzijds door middelen beschikbaar te stellen zodat zorgaanbieders extra hulp kunnen inzetten en anderzijds door wachtlijstoverbruggingstrajecten in te zetten. Dit alles heeft bijgedragen aan de zichtbare vooruitgang die in 2006 is geboekt op het punt van het beschikbare aanbod- zowel op het lokale niveau als in de jeugdzorg. Om in het aanbod nauw aan te kunnen blijven sluiten bij de vraag heeft Bureau Jeugdzorg een vraag- en aanbodanalyse uitgevoerd. Deze analyse wordt jaarlijks herhaald.

De afstemming en samenwerking tussen de jeugdzorg en de lokale zorgstructuur heeft nog een extra impuls nodig. Die komt er ook. In de regionale aanjaagteams Lekstroom, Utrecht Zuid-Oost en Utrecht-West, is door de gemeenten het thema gezinscoaching op de regionale agenda gezet. In de maanden maart-juni hebben provincie en gemeenten de opdracht (visie, uitgangspunten) geformuleerd. Uitvoerende organisaties ontwikkelen een voorstel om het project in 15-20 gemeenten uit te voeren. Het algemeen maatschappelijk werk en de OKZ van Vitras, Weidesticht, en Rivas worden uitgenodigd in te schrijven, alsmede de jeugdgezondheidszorg van de GG&GD Midden Nederland. De pilot wordt begeleid door instellingen en overheden. De pilot wordt gevolgd door een onafhankelijk bureau.

Terugleiding

Na de hulpverlening is het belangrijk de jeugdige te blijven volgen. Hiervoor zijn een goede informatieoverdracht en de “warme” overdracht van cliënten essentieel. Dat vergt afstemming tussen interventies in de jeugdzorg en het lokale veld. Op het gebied van goede nazorg waren er in 2005 tussen jeugdzorg en gemeenten nog nauwelijks afspraken gemaakt over de terugleiding uit de jeugdzorg naar het lokale aanbod voor jeugdigen (zie bijlage 9). Ook in 2006 (stand tot juni) zien we dat dit nog niet optimaal geregeld is. Dat is op zichzelf logisch omdat het gaat om overdracht van gegevens vanuit de jeugdzorg respectievelijk bureau jeugdzorg naar de lokale beoordelingsnetwerken in de gemeenten. Juist die beoordelingsnetwerken zijn op dit moment nog in opbouw.

Slechts een deel van de gemeenten oordeelt in 2005 dat er bij terugleiding naar het lokaal aanbod een overdracht plaatsvindt. Nog slechts in twee gemeenten (Vianen en Lopik) is vastgelegd dat de beoordelingsstructuur het advies van Bureau Jeugdzorg moet opvolgen bij terugleiding van een jeugdige uit de jeugdzorg. Bij nog eens 8 andere gemeenten zijn hierover al gedeeltelijk afspraken vastgelegd tussen bureau jeugdzorg en de beoordelingsnetwerken.

Op het gebied van de terugleiding ligt duidelijk nog een belangrijke opgave voor gemeenten en provincie. In het najaar van 2006 wordt een project voorbereid om de terugleiding van jeugdigen die bij jeugdreclassering in begeleiding zijn te verbeteren. Doel is om deze jongens weer een plek op school te geven, gebruik makend van het lokale hulpaanbod. Dan gaat het niet alleen om de afstemming met het lokale hulpverleningsaanbod, maar om afstemming met het gezin en relevante instellingen op de levensdomeinen school en buurt.

Conclusie

Met de bestuurlijke akkoorden is inzichtelijk gemaakt waar de opgave voor gemeenten en provincie in de komende jaren ligt. Uit deze eerste rapportage uit de SOS-monitor blijkt dat er veel in beweging is gekomen in het eerste uitvoeringsjaar van SOS. Dat gemeenten en provincie er gezamenlijk de schouders onder zetten om de keten te sluiten werpt zijn vruchten af. SOS draait op volle toeren.

Hoe verder SOS?

De huidige dynamiek neemt niet weg dat er nog veel moet gebeuren om de keten te sluiten. De ervaring leert dat in verbetertrajecten in de beginfase vaak grote vooruitgang geboekt wordt. Het bestendigen van deze verbeteringen en verdere stappen voorwaarts in de vervolgfase kosten vaak meer inspanning. De verscherping van de aansturing van de instellingen door gemeenten zal daarbij één van de bottle-necks zijn voor het slagen van het programma. Om tot verscherping in de aansturing van de betrokken instellingen te komen hebben gemeenten behoefte aan informatie over de cliëntstromen in de keten. Die informatie levert de argumenten om afspraken desgewenst te wijzigen.

Gemeenten en provincie willen ook en vooral het effect van het programma op de cliëntstromen in de keten jeugdbeleid - jeugdzorg vaststellen. De monitor kan daar nog geen zicht op geven. Per doelstelling van het programma zijn bruikbare effect-indicatoren vastgesteld. In samenspraak met gemeenten hebben we nu reeds een beperkte set van gegevens vastgesteld, waarmee de cliëntstromen, en zo het effect van het programma in beeld gebracht worden (bijlage 10). Verzameling van deze gegevens is zeer bewerkelijk en moet uniform plaatsvinden voor gemeenten en instellingen.

Inmiddels zijn we gestart met het verzamelen van deze gegevens. Tussen september en december 2006 worden de cliëntstromen van signalering tot beoordeling tot interventie (lokaal of in de jeugdzorg) tot terugleiding per gemeente in een uniform format in beeld gebracht. Deze metingen kunnen vervolgens gestandaardiseerd van jaar tot jaar worden verzameld.

Op basis van deze gegevens krijgen gemeenten zicht op de vraag naar signalerings- en beoordelingscapaciteit bij de verschillende lokale instellingen en zicht op de vraag naar en het aanbod van lokale interventies. Daarmee kunnen gemeenten hun instellingen scherper aansturen. Op basis van deze gegevens kan in volgende trendrapportages nauwkeurig worden beschreven of jeugdigen met opgroei- en opvoedproblemen eerder worden gesignaleerd, beter worden toegeleid naar hulp en ondersteuning, gebruik kunnen maken van een passend aanbod hulpverlening, en beter worden teruggeleid uit de jeugdhulpverlening naar het lokale veld. Zo zien we of en in hoeverre het programma Jeugdbeleid in Samenhang heeft bijgedragen aan het sluiten van de keten jeugdzorg-jeugdbeleid.

Hoe verder na SOS

Na de beëindiging van SOS willen gemeenten en provincie nog samen werken aan de verbetering van de keten jeugdzorg-jeugdbeleid. Dat vergt dat zij voortdurend in staat moeten zijn om verbeterpunten in de keten jeugdzorg-jeugdbeleid te traceren. Alleen zo kunnen zij immers de urgentie bepalen om bepaalde verbeteringen te realiseren. Deze lange termijn ambitie vraagt om het structureel ontsluiten van richtinggevende beleidsinformatie. Dat maakt het nodig om de cliëntstromen, en zo de knelpunten in de (lokale) keten jeugdzorg – jeugdbeleid, niet incidenteel maar continue inzichtelijk te maken.

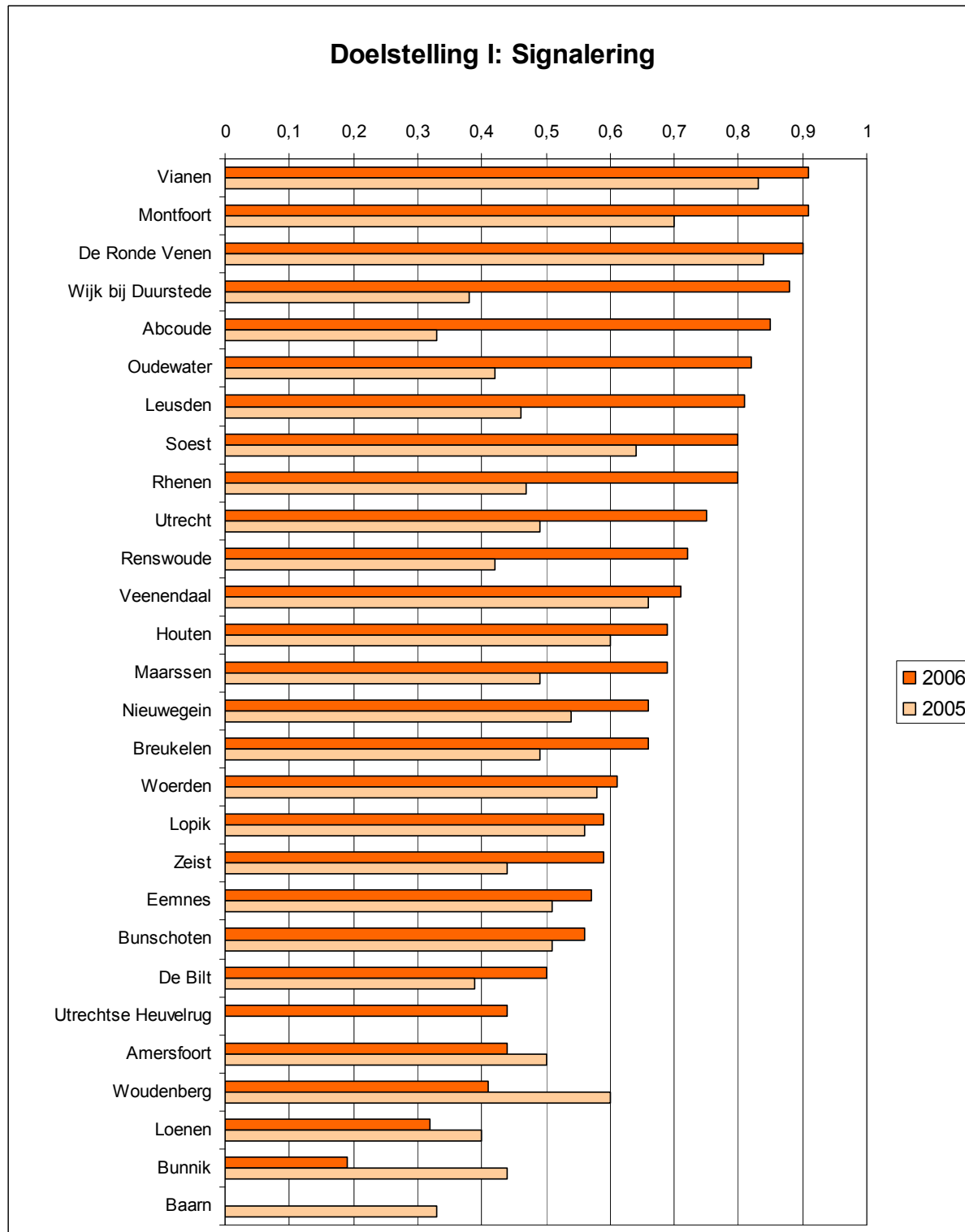
Met informatie per gemeente over de kwaliteit van de lokale ketens en over de cliëntstromen in de keten jeugdzorg en jeugdbeleid kunnen gemeenten en provincie voortdurend met elkaar op zoek naar onderdelen in de keten die voor verbetering vatbaar zijn. Zo krijgen provincie en gemeenten een verbeterinstrument in handen om in de komende jaren actief mee aan de slag te gaan. Gemeenten krijgen door onderlinge vergelijking (benchmarking) een startpunt voor nadere analyse naar de

oorzaak van gevonden verschillen. Zo worden verbeterpunten in onderling overleg getraceerd. Het gesprek gaat dan structureel over verbeterpunten, beargumenteerd niet meer op basis van geluiden ‘uit het veld’, maar op basis van betrouwbare, gelijksoortige en vooral richtinggevende informatie.

Bijlage 1

Bijlage 2

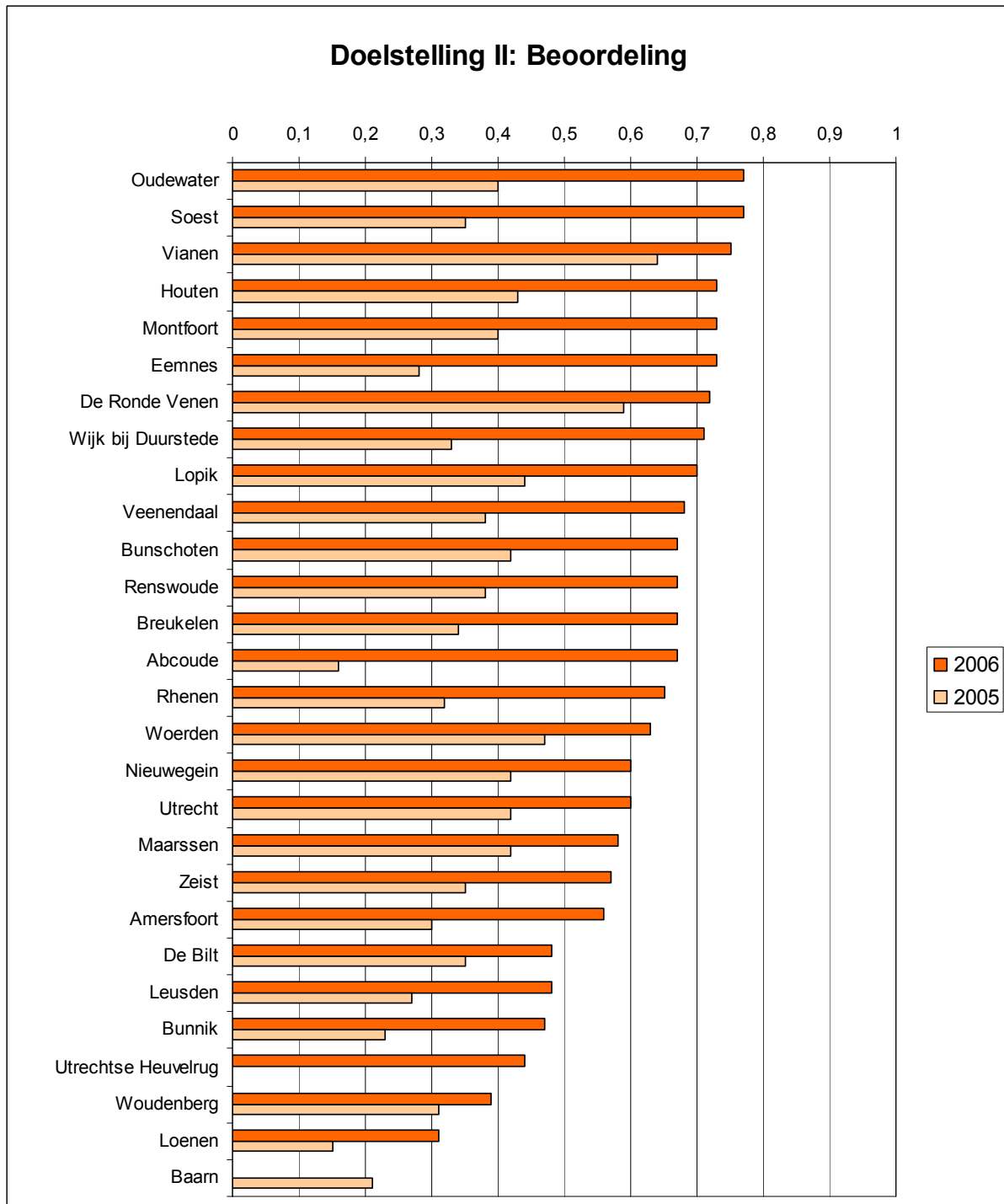
Bijlage 3 Gemeenten gerangschikt naar mate van realisatie van afspraken m.b.t. signalering :

BIJLAGE 4

Prestaties signalering		Nee	deels	ja
Er is continuïteit in de signaleringsstructuur	2005			
	2006			
Hulpvragen worden tijdig gesignaleerd	2005			
	2006			
Hulpvragen worden adequaat gesignaleerd	2005			
	2006			
Er is een korte lijn tussen signalering en beoordeling	2005			
	2006			
Signaleerders zijn goed geïnformeerd	2005			
	2006			
Er is goede informatie beschikbaar over opvoed- en opgroevragen	2005			
	2006			

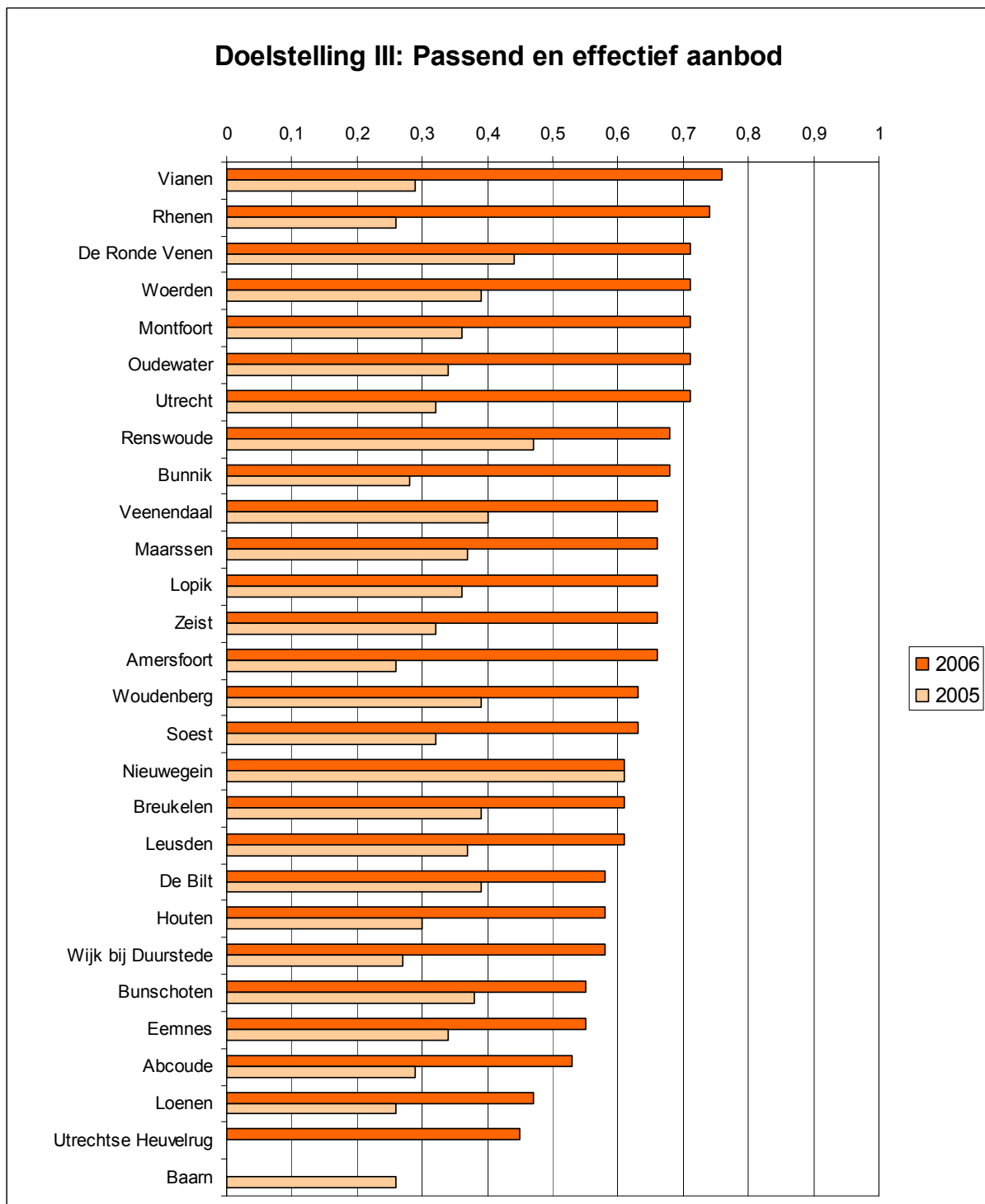
Bijlage 5 Gemeenten gerangschikt naar mate van realisatie van afspraken m.b.t. beoordeling

Bijlage 6

Prestaties beoordeling		Nee	deels	ja
Er is continuïteit in de beoordelingsstructuur	2005 2006			
Het scala aan hulpvragen wordt juist beoordeeld	2005 2006			
Er is een koppeling tussen beoordelingsnetwerken	2005 2006			
Er is voldoende capaciteit voor beoordeling	2005 2006			
Koppeling van beoordelings- en interventiestructuur zorgt voor toeleiding naar lokaal aanbod	2005 2006			
De lokale beoordelingsstructuur draagt –indien nodig- zorg voor toeleiding naar Bureau Jeugdzorg	2005 2006			
De lokale beoordelingsstructuur motiveert jeugdigen en hun ouders om voor interventie naar Bureau Jeugdzorg te gaan	2005 2006			
Bureau Jeugdzorg zorgt voor toeleiding naar en indicatiestelling jeugdzorg	2005 2006			
Bureau Jeugdzorg zorgt voor toeleiding naar het lokale aanbod	2005 2006			

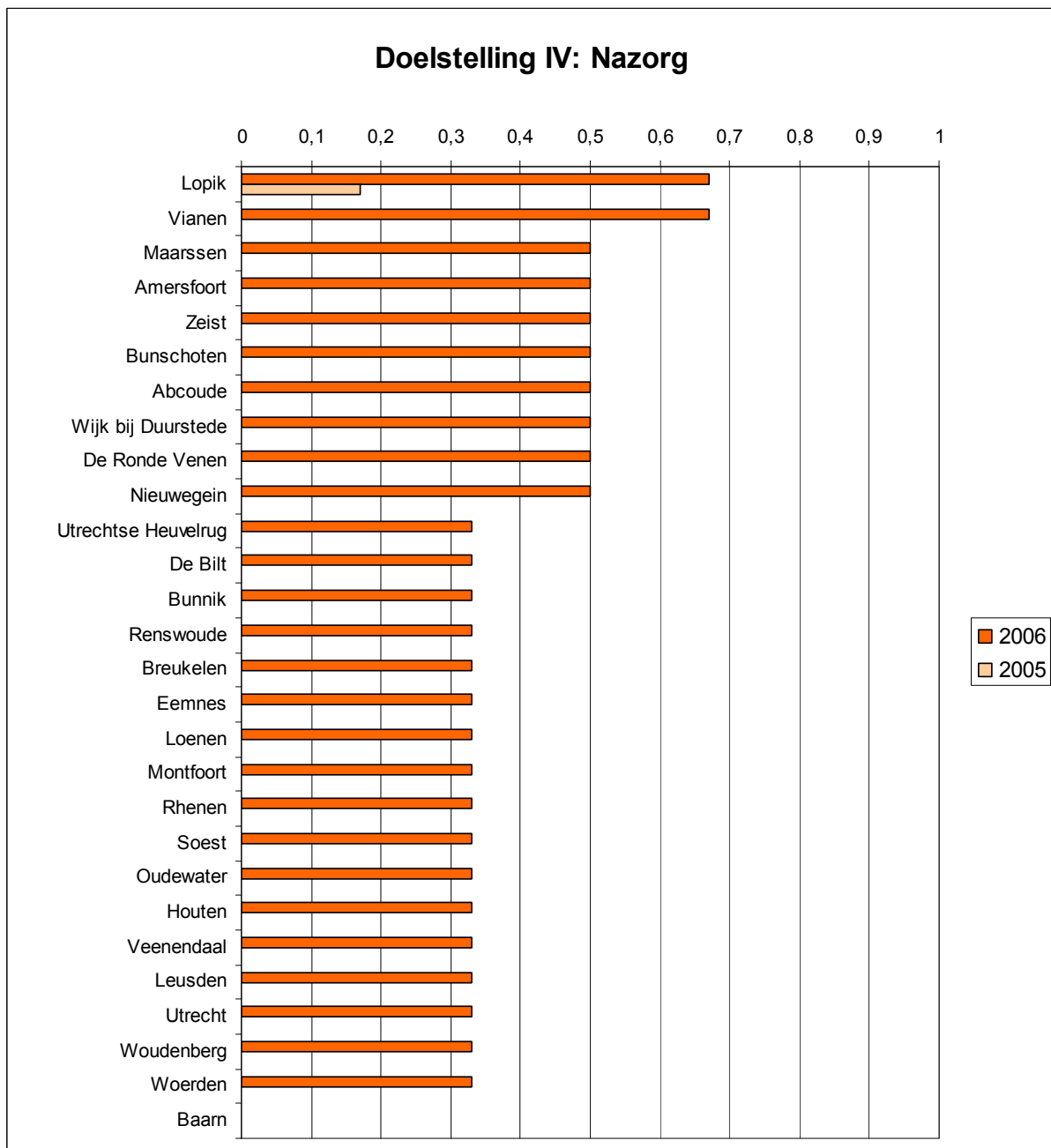
Bijlage 7 Gemeenten gerangschikt naar mate van realisatie van afspraken m.b.t. hulpaanbod

Bijlage 8

Prestaties Passend en effectief aanbod		Nee deels ja
Er is voldoende lokaal hulpaanbod (volume)	2005 2006	
Er is voldoende jeugdzorgaanbod (volume)	2005 2006	
Er is een doorlopende ontwikkeling van passend lokaal aanbod (aard)	2005 2006	
Er is een doorlopende ontwikkeling van passend jeugdzorgaanbod (aard)	2005 2006	
Het lokale aanbod is effectief	2005 2006	
Het jeugdzorgaanbod is effectief	2005 2006	
Het aanbod is goed afgestemd	2005 2006	
Het jeugdzorgaanbod wordt zoveel mogelijk lokaal gerealiseerd	2005 2006	

Bijlage 9 Gemeenten gerangschikt naar mate van realisatie van afspraken m.b.t. terugleiding

Bijlage 10